Kuntaliitto
Kommunförbundet

LAUSUNTO

Vilkuna 28.5.2018 Dnro 396/03/2018

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausuntopyyntö LiV 29.5.2018

Asia: HE 61/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Liikenne- ja viestintäviraston perustamisesta, Liikennevirastosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esityksessä Liikenteen turvallisuusvirasto, Viestintävirasto sekä Liikenneviraston tietyt toiminnot yhdistettäisiin Liikenne- ja viestintävirastoksi. Liikenneviraston jäljellä olevat tehtävät ja toiminnot tulisivat Väyläviraston tehtäväksi. Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut (tie- rautatie- ja meriliikenteen ohjaus) muutettaisiin osakeyhtiöksi ja tehtävät siirrettäisiin perustettavaan valtion erityistehtäväyhtiöön. Väylävirasto vastaisi kuitenkin edelleen liikenteenohjauksen järjestämisestä, sitä koskevista sopimuksista ja rahoituksesta. Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi on annettu erillinen hallituksen esitys (HE 34/2018 vp). Virastouudistuksen tavoitteena on parantaa hallinnonalan kykyä vastata asiakastarpeiden ja toimintaympäristön muutoksiin sekä kehittää ja vahvistaa hallinnonalan strategista ohjausta ja saada synergiaetuja. Tavoitteena on myös parantaa hallinnon tuottavuutta ja vaikuttavuutta resurssien monipuolisemmalla ja tehokkaammalla käytöllä. Keskeisenä tavoitteena on myös edistää liikenteen digitaalisten palveluiden kasvuympäristön rakentamista.

Kuntaliitto toteaa, että liikenne on saavutettavuuspalvelua, jotta yhteiskunnassa olisi hyvä asua, elää ja tehdä työtä. Kestävän yhdyskuntarakenteen elementit muodostuvat maankäytön, asumisen, liikenteen, palveluiden ja elinkeinojen kokonaisuudesta. Tämä ratkaisee lähtökohdat sille, kuinka paljon liikutaan, missä liikutaan ja mitkä ovat liikkumisen vaihtoehdot ja vaikutukset kuten kyky vastata haasteellisiin ilmastotavoitteisiin. Lisäksi tarvitaan erityisesti joukkoliikenteen kehittämistä, uusia kestäviä liikkumispalveluita, älyliikennettä sekä logistiikan ja tavaraliikenteen edellytyksistä huolehtimista.

Kuntaliitto on korostanut asiasta aiemmin antamissaan lausunnoissa että:

- liikennehallinnon uudistamisessa tulee tunnistaa valtion liikennehallinnon yhteistyö- ja yhdyspinnat ja niiden kehittäminen suhteessa kuntien tehtäviin sekä kaupunkiseutujen ja maakuntien liikennettä koskeviin tehtäviin kuten liikennejärjestelmäsuunnitteluun ja joukkoliikenteen järjestämiseen.
- Väyläviraston tehtävien osalta on myös tärkeää, että se voi huolehtia kokonaisvaltaisesti liikennejärjestelmän suunnittelusta kattaen kaikki liikennemuodot sekä yhteyden maankäytön suunnitteluun.

Kuntaliitto toteaa, että lakiesitys ei vastaa tyydyttävästi edellä mainittuihin Kuntaliiton esille nostamiin tarpeisiin. Lakiesitys hajauttaa Liikenneviraston tehtävät ja asiantuntijaresurssit eri organisaatioihin tavalla, jossa ilmeisenä riskinä on, että liikennehallinnon kyky huolehtia kokonaisvaltaisesta liikennejärjestelmän kehittämisestä heikkenee. Liikenne- ja viestintäviraston ja Väyläviraston tehtävänjako on epäselvä suhteessa liikennejärjestelmä-maankäyttö -tehtäväkokonaisuuteen. Näihin tehtäviin sisältyy mm. yhteistyö alueidenkäytön tehtävissä, liikennejärjestelmäsuunnittelussa, liikennehankkeiden yhteissuunnittelussa ja niiden toteutusta koskevissa neuvotteluissa ja sopimisessa sekä kaupunkiseutujen maankäytön, liikenteen ja asumisen sopimusmenettelyissä (MAL-sopimukset). Tehtävien ja resurssien hajauttaminen on kuntien, kasvavien kaupunkiseutujen ja maakuntien näkökulmasta heikennys nykytilanteeseen, jossa Liikennevirasto on toiminut vastuuviranomaisena liikennejärjestelmän kokonaisuuden

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

osalta sekä tehnyt ELY-keskusten ohella yhteistyötä kuntien ja maakuntien kanssa alueidenkäytön tehtävissä. Liikennevirasto on tehnyt merkittävää sidosryhmäyhteistyötä myös elinkeinoelämän kanssa ja onnistunut kehittämään sen liikenteellisten tarpeiden huomiointia.

Virastojen epäselvä työnjako edellä kuvatuissa tehtävissä on hajauttamassa tehtävien hoitoa ja asiantuntijaresursseja. Ilmeisenä vaarana on nykyistä monimutkaisemmat prosessit, jotka lisäävät myös asiakkaiden työtä ja heikentävät liikennehallinnon kykyä vastata asiakastarpeisiin. Neuvotteluissa ja sopimisessa olisi yhä enemmän toimijoita ja kuntien kannalta epäselvää olisi, mikä taho valtion puolelta on päävastuussa ja käyttää valtion ääntä.

ELY-keskukset ovat toimineet kuntien ja maakuntien yhteistyötahoina liikenteen ja maankäytön alueellisessa suunnittelussa. ELY-keskuksen resurssit ovat siirtymässä suurimmaksi osaksi maakuntiin. Liikennehallinnon virastouudistus saattaakin kasvattaa tarvetta asiatuntijaresurssien lisäykseen.

Kuntaliitto huomauttaa, että valtion liikennehallinnon organisointia tulisi tarkastella myös suhteessa valtion muiden hallinnonalojen vastuisiin, kuten ympäristöministeriön hoitamiin alueidenkäytön tehtäviin. Tulisi arvioida lisääkö uudistus eri hallinnonalojen synergiahyötyjä vai onko se heikennys nykytilaan nähden.

Kuntaliitto esittää, että lakiesitystä muutetaan ja täydennetään seuraavasti:

- Selkiytetään Väyläviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänjako liikennejärjestelmä-maankäyttö -tehtäväkokonaisuudessa siten, että määritellään vastuuvirasto asiassa ja turvataan asiantuntijaresurssien riittävyys kuntien, alueiden ja kasvavien kaupunkiseutujen kanssa tehtävässä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa.
- Valiokunta velvoittaa vastuuministeriön seuraamaan virastouudistuksen vaikutuksia liikennejärjestelmä-maankäyttö -tehtäväkokonaisuuden tulokselliseen hoitamiseen ja raportoimaan seurannan tuloksista.

Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden pohjalta perustettavan valtion erityistehtäväyhtiön osalta on tärkeää huolehtia siitä, että myös sen rooli alueellisessa liikennejärjestelmätyössä on selkeä suhteessa muihin toimijoihin. Kuntien kannalta erityisen tärkeää on valtion tieverkon ja kuntien katuverkon yhtymäkohdat ja rajapinnat, joihin tulee hakea toimivia yhteistyöratkaisuja, jotka eivät kasvata kuntien kustannuksia. Tämä koskee mm. yhteistyötä liikennevalo-ohjauksessa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Johanna Vilkuna

Liikenneasiantuntija